

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

Hotărârea nr. 631
din 16.09.2020

Dosar nr: 819/2019

Petiția nr: 7090/22.11.2019

Petent:

Reclamat: Muzeul Etnografic Transilvania

Obiect: găzduirea lansării unei cărți cu un conținut jignitor pentru etnicii maghiari

I. Numele, domiciliul și sediul părților

Numele și domiciliul petentului

1.

Numele și sediul reclamatei/martorilor

2. Muzeul Etnografic Transilvania cu sediul în loc. Cluj-Napoca, str. Memorandumului

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. Prin adresa nr. 7090/22.11.2019 petentul sesizează Consiliul cu privire la presupuse fapte de discriminare săvârșite prin faptul că reclamatul a găzduit lansarea unei cărți cu un conținut jignitor pentru etnicii maghiari (titlul cărții **„Secuii, poporul furat,,**), precum și față de imaginile de pe coperta cărții care reprezentau schingiuri de oameni).

III. Procedura de citare

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

5. Prin adresa nr. 7090 din 03.12.2019 s-a solicitat calitatea procesuală activă potrivit art. 7 din Ordinul nr. 144 din 11 aprilie 2008 privind aprobarea Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor. Prin adresa nr. 7500 din 06.12.2020 petentul a precizat că are calitate procesuală activă, respectiv este etnic maghiar.

6. Prin adresa nr. 4050 din 07.07.2020 au fost citate părțile (filele 7-8 la dosar). Prin adresa nr. 4351 din 20.07.2020 reclamatul a înaintat punctul de vedere care s-a transmis petentului pentru formularea concluziilor scrise.

7. Procedură legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentului

8. Prin adresa nr. 7090/22.11.2019 petentul sesizează Consiliul cu privire la presupuse fapte de discriminare săvârșite prin faptul că reclamatul a găzduit lansarea unei cărți un conținut jignitor pentru etnicii maghiari (titlul cărții **„Secuii, poporul furat,,**), precum și față de imaginile de pe coperta cărții care reprezentau schingiuri de oameni).

9. Prin concluziile scrise (fila 28 din dosar) petentul își menține aspectele sesizate și consideră că organizatorul este acela care trebuie să își asume conținutul evenimentului. Afișele și invitațiile au fost clare: lansare de carte șovină. Reclamata putea interveni și rezilia contractul de închiriere pe motiv de discriminare și incitare.

Susținerile părții reclamate - Muzeul Etnografic al Transilvaniei, prin reprezentant

10. Prin adresa nr. 4351/20.07.2020 reclamatul a depus un punct de vedere (filele 22-24 din dosar) prin care arată următoarele aspecte:

- consideră că nu are nicio legătură cu cartea în cauză, respectiv **„Secuii, poporul furat,,** autor fiind col. Dr. Cartea a fost prezentată public în cadrul unui eveniment cultural organizat de Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere;
- reclamata nu a făcut altceva decât să puă la dispoziție sala, la fel ca în alte nenumărate cazuri;
- dacă s-ar fi respins solicitarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere, s-ar fi putut considera săvârșirea unei fapte de discriminare, întrucât sala Reduta este folosită în mod frecvent pentru organizarea unor astfel de evenimente culturale, organizate de numeroase instituții și organizații, între care: Academia Română, Asociația Națională pentru Restaurarea Monarhiei, Comunitatea Evreilor Cluj, Kincses Kolozsvár Egyesület/Asociația Clujul Comoară, Uniunea Armenilor din

România, Asociația Vechiul Cluj, Centrul Cultural Clujean, Asociația Voci Transilvane și multe altele;

- conținutul evenimentului cultural și-l asumă organizatorul, iar conținutul cărții și-l asumă autorul, care este istoric cunoscut, și nicidecum Muzeul Etnografic al Transilvaniei, care nu și-a dat girul pentru conținutul cărții. Cartea „*Secuii, poporul furat*„ a fost publicată în anul 2019 la Casa de editură Mureș conform ebibliophil.ro și prezentată în alte orașe, cu mult înaintea prezentării de la Cluj-Napoca.

V. Motivele de fapt și de drept

11. Colegiul director constată că persoana reclamată a găzduit lansarea unei cărți cu un conținut jignitor pentru etnicii maghiari (titlul cărții „*Secuii, poporul furat*„), precum și față de imaginile de pe coperta cărții care reprezentau schingiuri de oameni).

12. Colegiul director respinge excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de către partea reclamată, motivat de faptul că Muzeul poartă întreaga responsabilitate pentru cartea publicată, chiar dacă a încheiat un contract prin care autorul cărții și-a asumat toate responsabilitățile. Un contract nu poate avea prevederi ce contravin legislației.

13. **O.G. nr. 137/2000**, la art. 2 alin. 1 prevede: „*Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice*”.

14. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

15. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al **O.G. nr. 137/2000**: „*exercitarea drepturilor enunțate în titlul cărții, respectiv „Secuii, poporul furat*„, privește persoanele aflate în situații comparabile”).

16. Prin nediferențiere judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: „*art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară sau „analoagă” ori „relevant similară”, ulterior fiind utilizată sintagma „analoagă ori relevant similară*”.

17. Colegiul director constată că, din punctul de vedere al dreptului la demnitate, etnicii maghiari sunt în situație comparabilă cu alte persoane. Astfel, cartea lansată și găzduită de partea reclamată care vizează dreptul la demnitate al etnicilor maghiari reprezintă diferențiere.

18. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu, iar între acest criteriu și faptele imputate reclamatului trebuie să existe un raport de cauzalitate.

19. În mod evident cartea lansată prin titlul său face referiri exprese la etnicii maghiari.

20. Privind restrângerea drepturilor petentului, Colegiul director constată incidența art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, care prevede: *„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”*

21. Comportamentul manifestat în public prin găzduirea lansării cărții cu titlul *„Secuii, poporul furat,”* este de natură să creeze o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare față de etnicii maghiari.

22. Astfel găzduirea lansării cărții respective reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate, care a avut ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

23. Având în vedere natura cauzei, Colegiul director analizează limitele libertății de exprimare.

25. În soluționarea prezentei sesizări, apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

26. Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la declarațiile părții reclamate. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

27. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie :

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

28. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

29. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de etnia și religia acestora.

30. Protecția demnității unei persoane aparținând unui grup etnic, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios,
- or, un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup etnic— astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

31. **Colegiul director constată că primele două condiții** (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) **pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.**

Necesitatea ingerinței

32. **Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.**

33. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

34. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o

manieră convingătoare, iar **autoritățile naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

35. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

36. În scopul de a determina dacă respectiva declarație, obiect al prezentei sesizări, constituie element de incitare la ură națională și religioasă, Colegiul director va examina: **obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, unde au fost făcute afirmațiile.**

Obiectivul urmărit

37. Obiectivul urmărit este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de etnicii maghiari ori a urmărit doar informarea publicului asupra unui subiect de interes public (vezi *Jersild c. Danemarca*). În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

38. Colegiul director apreciază că, în speță, prin punerea la dispoziție a spațiului pentru lansarea cărții cu titlul „*Secuii, poporul furat*”, partea reclamată nu a avut rolul de a informa publicul.

Contextul în care a avut loc

39. Încălcarea dreptului la demnitate s-a făcut cu ocazia lansării cărții găzduită de către Muzeul Etnografic Transilvania prin titlul cărții „*Secuii, poporul furat*”, care a avut ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

Concluzii

40. Colegiul director reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și pluraliste. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor

nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.

41. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică. (CEDO, Lingens c. Austriei,).

42. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că “libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

43. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice. De aici decurge poziția privilegiată acordată liberei discuții a chestiunilor de interes general, în cadrul discursului politic, atunci când aceasta intră în conflict cu alte valori pe care statul le poate în mod legitim apăra.

44. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în art.10 că: “orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare” și precizează în mod expres limitele acestui drept în alineatul 2 al aceluiași articol: “exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei) ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru (...) protecția reputației sau a drepturilor altora.”

45. Colegiul director reține faptul că prin găzduirea/punerea la dispoziție a sălii de către partea reclamată are un caracter discriminatoriu, potrivit art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, constatând astfel săvârșirea unei fapte de discriminare.

46. Astfel, Colegiul director apreciază că nu există o justificare obiectivă în ceea ce privește faptul că reclamatul nu ar fi știut despre ce este vorba, iar conținutul cărții ar fi trebuit asumat de către autor. Colegiul director consideră că se impune

respect pentru fiecare cult, etnie și să dea dovadă de înțelegere pentru toți cetățenii acestei țări indiferent de etnia acestora.

47. Colegiul director este de opinie că în situația în care sunt neclarități în ceea ce privește găzduirea unui eveniment este necesar să se solicite puncte de vedere pentru a clarifica situația, ba chiar să se elaboreze criterii proprii pentru închirierea spațiului, pentru a evita situații ca cea de față.

48. În jurisprudența CNCD au fost soluționate spețe similare prin care s-a constatat săvârșirea discriminării, respectiv Hotărârea nr. 513/17.06.2020

49. Din aceste considerente Colegiul director apreciază că lansarea cărții nu este protejată de prevederile art. 10 din **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale**.

50. Conform prevederilor **O.G. nr. 2 din 2001**, art. 5 alin. 2 lit. a, coroborată cu art. 6 și art. 7, Colegiul director aplică sancțiunea de avertisment față de reclamat, având în vedere că cele analizate reprezintă găzduirea/punerea la dispoziție a sălii în vederea lansării cărții cu titlul „*Secuții, poporul furat*”, un conținut jignitor pentru etnicii maghiari (cu imaginea coperții cu oameni schingiuiți), reclamatul nu a mai avut antecedente.

51. Recomandă ca pe viitor să evite găzduirea unor evenimente, iar în situația unor neclarități să solicite puncte de vedere pentru clarificări, ba chiar să elaboreze criterii proprii pentru evitarea aducerii atingere etnicilor maghiari.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Respinge excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de către partea reclamată;

2. Găzduirea cărții reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate conform art. 2 alin. 1 și 4 și art. 15 din **O.G. nr. 137/2000**;

3. Aplică sancțiunea de avertisment contravențional față de partea reclamată conform prevederilor **O.G. nr. 2 din 2001**, art. 5 alin. 2 lit. a, coroborată cu art. 6 și art. 7;

4. Recomandă ca în viitor dacă are nelămuriri cu privire la găzduirea evenimentelor poate solicita puncte de vedere precum și elaborarea de criterii proprii pentru închiriere;

5. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul;

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată online în data de 16.09.2020 au fost: ASZTALOS CSABA FERENC – Membru, DIACONU ADRIAN – Membru, GRAMA HORIA – Membru, HALLER ISTVAN – Membru, JURA CRISTIAN – Membru, LAZĂR MARIA – Membru, MOȚA MARIA – Membru, OLTEANU CĂTĂLINA – Membru, POPA CLAUDIA – Membru.

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din 24.03.2020.

ASZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiului director,
Președinte CNCD

Redactat la data de 14.10.2020

Motivele de fapt și de drept: P.C.S. și V.F.

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.